

Caritas

KILTI IR KELTI

8
1990



ru. Miela girdėti jo ramų, malonų balsą, sklindantį iš Amazonės džiunglių, kaip jis pats sako, „mums taip miela ir brangia lietuvių kalba“. Užsisakęs gauna 3—4 mėnesiais vėluojantį „Gimtąjį kraštą“. Laukia žurnalo „Caritas“.

Nedejuoja, nelieja pykčio, nekoneveikia skriaudėjų, tik retkarčiais pasiguodžia: „Pradžioje buvo sunku, labai sunku. Prireikus kad ir mažiausios vinelės ar varžtelio, reikėdavo važiuoti, plaukti upėmis per džiungles šimtus kilometrų. Dabar jau daug nereikia... Didžioji darbų dauguma jau padaryta. Bet naujagimių mirtingumas pasibaisėtinas. Kad tik nesusirgčiau, nebus kas padėtų...“

Jam jau 69 metai, bet dirba. Įpusėjęs naują statybą — Motinos ir vaiko centrą. Žada statyti 300 vietų prieglaudą be globos likusiems indėnų vaikams. Darbų dar laukia daug, bet kas padės? Gal tėvynainiai atsilies, gal Dievas dar ne vienoje širdyje pažadins meilę žmogui? Gal...

Indėnai jį vadina Geruoju Ganytoju...

Iš tiesų geras yra tas žmogus, kuris ne tik visą savo turtą, žinias, sveikatą, bet ir visą savo gyvenimą pašvenčia kenčiantiems.

Vieno Europos žurnalisto paklaustas, kaip jis, būdamas tokio amžiaus, pakelia nežmonišką darbo krūvį, Aleksandras tik tiek tepasakė: „Mūsų šeimą išvežė į Sibirą, tai likau vienas kaip pirštas pasaulyje, todėl ir misisionieriumi būti nėra taip sunku“.

Palaiminti gailėstingieji; jie susilauks gailėstingumo.

(Mt 5,7)

Jau keleri metai, kai Vakarų Vokietijoje įsikūrusi Europos „Caritas et Amor“ rėmėjų grupė koordinuoja ir organizuoja aukų rinkimą bei transportavimą Bolivijos misijai. Indėnai, ypač vaikai, sužinoję, kad pašte yra siuntinys, jau iš vakaro renkasi ligoninės kieme ir kantriai laukia savo dalies...

Šią istoriją apie Gerąjį Žmogų papasakojau glaustai, nes ir pats Aleksandras labai kuklus ir mažai ką apie save pasakoja. Turbūt apie didelius darbus nedera tuščiažodžiauti.

Dabar su Aleksandru susirašinėjame. Siunčiu „Atgimimą“, knygas, lietuviškos muzikos plokšteles, suvenyrus. Neseniai nusiunčiau saldainių, kuriuos Aleksandras ketina išdalinti indėnų vaikučiams, sakydamas, kad tai dovana iš jo tėvynės. Smulkmenos, bet tikiu, kad jos Aleksandru brangios.

Pradžioje sakiau, kad ši istorija nėra asmeniškai mano. Pasakojau ją, vildamasis, jog bendradarbiauti su misisionieriumi Bendoraičiu panorės ir daugiau jo tautiečių. Tikiu, jog indėnus tolimose Amazonės džiunglėse pradžiugins ne vienas siuntinys su vaistais iš Gerojo Žmogaus tėvynės.

PADRE MEDICO
F. A. BENDORAITIS
CENTRO MATERNO INFANTIL
BOX 240
GUAYRAMERIN — BENI
BOLIVIA



Aldona
Kačerauskienė

BALTIJOS KELIĄ PRISIMINUS

Kai skaitysite šias eilutes, bus praėję lygiai metai nuo mūsų tautos vienybės ir susitelkimo, meilės ir atlaidumo valandėlės, kai išgyvenome neapsakomą dvasinį pakilimą, aiškiai nujausdami netrukus suskambėsiant Laisvės varpą. Dabar šitai jau įvykę. Tačiau man rašant po langais riaumojantys tankai, virš galvų užaujantys lėktuvai gąsdina ir neramina. Vėl kviečiama vienytis, susiimti už rankų ir tvirtai laikytis taip, kaip laikėmės pernai. Atmintyje dar neišblėso įspūdžiai, kai, rodos, ir širdys plakė vienu ritmu.

Kai tik sužinojau apie Baltijos kelią, mintyse prisiekiau tą dieną būti kartu su tais, tarp kurių užaugau, kurie man dosniai dalijo etninę kultūrą bei duoną, o patys ilgą laiką buvo užsimoję žūtbut išlaikyti visa, ką gavo iš tėvų. (Deja, ne visi ištesėjo: vergiškas darbas, melaginga propaganda alino sielas, bloškė tolyn nuo Dievo, viliojo daiktų kulto mirażais, skandino alkoholio liūne.)

... Rugsjūčio 23-siosios priešpietė. Maršrutiniu autobusu keliauju link Panevėžio. Iš pirmo žvilgsnio, rodos, niekas nepasikeitė. Kai ką sutinkam, kai kas pralenkia mus, kai ką — mes. Tačiau pakelės... Jos šią lemtingą dieną visiškai pasikeitė, kad liudytų ne tik šiai, bet ir ateinančioms kartoms mūsų susitelkimą bei vienybę, srūvančią per rankų šilumą nuo Vilniaus iki Talino, trims tautoms siekiant laisvės ir nepriklausomybės. Kryžiai, koplytstulpiai, šventųjų statulos, paminkliniai akmenys. Ant vieno iš jų suspėju perskaityti: kančia, viltis, tikėjimas.

Laimingai pasiekusi savo artimuosius (jau seniai nebegaliu pasakyti gimtąjį kaimą, nes Pasvalio rajonas kadaise tapo pirmaujančiu varant žmones iš vienkemių į gyvenvietes, tikrą žmonių skruzdėlyną, palyginus, pavyzdžiui, su Punsko lietuvių sodybomis), prisijungiu prie Kriklinių etnografinio ansamblio, kuris važiuoja koncertuoti mitinge prie Latvijos sienos.

Pumpėnai. Prie šventoriaus sienos kilimais apdengta, vainikų girliandomis papuošta pakyla. Už keleto valandų čia įvyks mitingas ir teatralizuotas vaidinimas. Šiaulių dramos teatro aktoriai primins susirinkusiai žmonių miniai, kaip mus parduė prieš penkiasdešimt metų. Plentas ties Pumpėnais jau neatpažįstamas: šalikelėse įvairiaspalviai lengvieji automobiliai, lazdomis besiramsčiuoja senukai, vidutinio amžiaus žmonės, jaunimas, vaikai. Rodos, visa Žemaitija suplaukė į niekur negarsinamą mano gimtąją parapiją. Žmonės mojuoja mums, nuvažiuojantiems, mes — jiems, pasiliekančiams. Beje, toks vaizdas mus lydės iki pat Latvijos sienos. Ties Pasvaliu sustojame. Čia, kur netoliese baltuoja aukšti rajono centro silikatinių plytų namai, jaunų pušaičių prieglobstyje jau rymo penki kryžiai, atvežti iš Akmenės, Pakruojo, Klaipėdos... Greta kraunamas aukuras iš visos Lietuvos akmenų, kuriuos čia atgabena dažnas Baltijos kelio dalyvis. Mes taip pat dedame Kriklinių žemės riedulius. Ir ne tik juos. Aukuro papėdėje paliekamas iš rūtų nupintas vainikas su geltonuojančia vaškine žvake, kurią, tikime, vakare kas nors uždegs. Juodo kaspino, kuriuo perrištas vainikas, baltas užrašas skelbia: „Mokytojo Klemenso Navako atminimui“. Mokytojas, kuris su žmona dirbdamas Žadeikių pradinėje mokykloje neskubėjo klasėje kryžių keisti į Stalino portretą, su žmona ir dviem mažametėmis dukrelėmis pateko į pragarišką žmonių naikinimo katilą, kuriame netrukus žuvo. Šio šviešaus žmogaus tragiška mirtis sukrėtė ne tik gimines, artimuosius, bet ir visus jį pažinojusius. Nedaugelis tuomet nutuokė, kad tai tik pirmoji auka nuo vis didesnį pagreitį įgaunančio Stalino kirvio, besisukančio virš Lietuvos žmonių galvų.

Nuo Pasvalio patenkame į mašinų kamštį ir daugiau stovime negu važiuojame. Laikrodžių rodyklės artėja prie devynioliktos valandos ir vilties patekti į Latvijos pasienį beveik nebelieka. Tačiau ties Saločiais milicininkai visas mašinas nukreipia į šalutinius keliukus, neišskiriant, žinoma, nė mūsų.

kės. „Mes koncertuoti. Skubame. Praleiskit“, — prašosi žmonės. Tikriausiai daugiau padėjo moterų tautiniai drabužiai negu žodžiai. Netikėtai atlaisvėjusiu keliu laiku pasiekiamė Latvijos pasienį. „Bauskės rajonas“ — skelbia užrašas. O ten abiejose plento pusėse minia žmonių. „Sveiki gyvil“ — sako mums latviai ir mojuoja rankomis.

Iškilmingą momentą susikabiname su tais, kurie šalia. Gal keturios, gal penkios eilės žmonių. Kas suskaičiuos? Iš radijo aparatų sklinda brangios, malonios melodijos. Jungiamės prie jų, giedame ir dainuojame.

Netrukus prasideda mitingas. Trijų valstybių vėliavos, perrištos juodais kaspinais. Čia pat ir bažnytinė vėliava: atsispyrusi į mėnulio puslankį stovi žydrų apdaru Švč. Mergelė Marija — daugelio vilties ir paguodos simbolis. Lyg tyčia nurimsta siautėjus vėjas ir vakaro tyloje aiškiai skamba Romualdo Ozolo žodžiai. Skaitomas prieš keletą valandų Vilniuje priimtas Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio pareiškimas. Dar kartą žmonės susiima iškeltomis į dangų rankomis ir skanduoja: LIETUVA, uždek savo širdy ugnį: Savo auką, savo kančią ir laisvės viltį!

Kalba Zita Šličytė, Virmantas Velikonis, Latvijos Liaudies fronto atstovai, Gruzijos Liaudies fronto pirmininkas prašosi į mūsų tarpą: „Priimkite ketvirtąją valstybę — Gruziją“. Vėl kabinamės rankomis, vėl skanduojame:

*Brangi tauta, pakelk vėliavą,
Estija būk laisva! Latvija būk laisva!
Lietuva būk laisva!*

Aktorius Bronius Gražys, įsijautęs į momento svarbą, su ašaromis akyse skaito savos kūrybos eilėraštį — nesėną, dar vyresnių žmonių atmintyje tebegyvą tautos istoriją.

*Prieš pusę amžiaus surašyta
Juoda Judošių sutartis.
Judošiai smaugė vienas kitą,
O mūsų tykojo mirtis.*

*Lėta kaip tremtinio kelionė
Vagonuos, Sibiro keliuos:
Kaip maro metais krito žmonės,
Pavirtę žemės kauburiais.*



Molotovo-Ribentropo sandėrio paminėjimas Vilniuje 1987 m.

*Prie Laptevų, prie Lenos žiočių
Ir žemė įšalo gūdaus
Kaulėliai mėtos mūsų bočių,
Belaukdami, kol juos priglaus
Gimtoji žemė. Ir kryželis
Rymos po tėviškės skliautu,—
Rūpintojėlis šalia kelio
Ir mes kentėdami kartu.*

*Prieš pusę amžiaus okupuota
Tauta po priespaudos padu
Kankinta, šaudyta, niokota
Tarp socimperijos ledų.
Judošių sutartis — erškėčių
Vainikas tautai ant galvos.
O Viešpatie, kada galėsime
Nuimti jį nuo Latvijos, nuo Estijos,
nuo Lietuvos?!*

Čia pat gaunu dovanų eilėraščio tekstą su autografu „Caritas“: „Tepadeda Dievas Jums ir Tėvynei“.

Mitingas eina į pabaigą. Dainuoja latvių etnografiniai ansambliai, pasikeisdami su mūsų iš Kriklinių. Pabaigai nuskamba „Marija, Marija“. Giedu ir kartu klausaus šį vakarą naują prasmę įgavusių giesmės žodžių. Mintyse kalbuosi su savo ir kaimyninių kaimų žmonėmis. „Atleiskit, mielieji, kad aštuoniasdešimt aštuntųjų me-

tų liepos trečią dieną, būdama Vingio parke, klausydama tik prieš mėnesį įsikūrusio Sąjūdžio atstovų paraginimų eiti tarsi Sekminių apaštalamis į toliausius Lietuvos pakraščius ir nešti Atgimimo ugnį, menkai tikėjau kai kurių Jūsų prisikėlimu.“ Tuomet man atrodė, kad tie, kurie stovi „buldozerinio ateizmo“ avangarde, kurie nekrikštija savo vaikų, vietoj Dievo jiems siūlydami daiktų kultą, kurie šventai tiki rajono centre vykstančių susirinkimų kalbomis ir laikraščių žodžiais, o sugrįžę namo, „dirbdami“ su žmonėmis daug ką ir nuo savęs pridėda, vargu ar kada atsities. O dabar štai, tik metams praėjus, traukiame kartu, rodos, taip nuoširdžiai skambančią giesmę, naujai išminktą iš paskutiniųjų maldynų ar Maironio „Raštų“... Visomis valios pastangomis genu šalin abejonę, kad tai tik trumpalaikis mados sublizgėjimas papūtas kitam vėjui. Duok, Dieve, nebeatkristi visiems mums ir ištverti iki galo.

Grįžtame atgal. Baltijos kelyje naujai sustoję kryžiai, nutviekti daugybės aplink sukaišiotų degančių žvakių, byloja tautos kančią, viltį, tikėjimą.